

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

2 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

Pierwszy Prezes SN Małgorzata Manowska (przewodniczący)
SSN Maciej Kowalski (sprawozdawca)
SSN Marcin Łochowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 2 października 2025 r. w Warszawie
skargi J. F. o stwierdzenie niezgodności z prawem
prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu
z 25 marca 2022 r., XV Ca 119/22,
wydanego w sprawie z powództwa J. F.
przeciwko Towarzystwu Ubezpieczeń spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,

**stwierdza, że wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu z 25 marca
2022 r., XV Ca 119/22, jest niezgodny z prawem.**

Maciej Kowalski Małgorzata Manowska Marcin Łochowski

(a.z.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 25 marca 2022 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił apelację
powoda J. F. od wyroku Sądu Rejonowego w Gostyniu z 10 grudnia 2021 r., którym

Sąd ten oddalił powództwo przeciwko Towarzystwu Ubezpieczeń spółce akcyjnej w W. o zasądzenie 15 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie.

Sąd Okręgowy podzielił ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, z których wynikało, że na skutek następstw wypadku komunikacyjnego z 8 kwietnia 1999 r. zmarła siostra powoda. W chwili zdarzenia sprawca wypadku posiadał ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej u pozwanego. Pismem z 9 października 2019 r. powód zgłosił pozwanemu żądanie zapłaty 30 000 zł tytułem zadośćuczynienia za śmierć siostry – wskazując na odpowiedzialność pozwanego jako ubezpieczyciela sprawcy. W piśmie z 11 października 2019 r. pozwany odmówił podnosząc zarzut przedawnienia roszczenia.

Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, że dochodzone pozwem roszczenie uległo przedawnieniu. Wskazał, że przerywanie biegu przedawnienia roszczeń dochodzonych od ubezpieczyciela reguluje art. 819 § 4 k.c., który w stosunku do ogólnych przepisów stanowiących o przedawnieniu, tj. art. 123 i nast. k.c. ma charakter wyjątkowy i nie powinien być interpretowany rozszerzające. Sąd drugiej instancji przyjął, że w rozpoznawanej sprawie znajduje zastosowanie art. 819 § 3 k.c., który w sposób szczególny reguluje kwestię przedawnienia roszczeń dochodzonych od ubezpieczyciela z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej. Zgodnie z tym przepisem w wypadku ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej roszczenie poszkodowanego do ubezpieczyciela o odszkodowanie lub zadośćuczynienie przedawnia się według reguł odnoszących się do roszczeń przewidzianych w przepisach o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym. Wynika to z faktu, że odpowiedzialność sprawcy szkody oraz zakładu ubezpieczeń opiera się na różnych podstawach prawnych. Odpowiedzialność ubezpieczyciela wobec poszkodowanego tylko pośrednio wynika z umowy ubezpieczenia i jest pochodną odpowiedzialności samego sprawcy szkody. Odpowiedzialność ubezpieczyciela nie może więc mieć szerszego zakresu niż odpowiedzialność sprawcy szkody. Dlatego też przedawnienie roszczenia wobec sprawcy szkody powoduje, że roszczenie wobec ubezpieczyciela nie może być skutecznie dochodzone.

Skoro wypadek komunikacyjny miał miejsce 8 kwietnia 1999 r. a w sprawie znajduje zastosowanie 20 letni termin przedawnienia z art. 442¹ § 2 k.c., to oznacza, że termin ten upływał z dniem 31 grudnia 2019 r.

Sąd Okręgowy nie zgodził się z apelującym, że podjęte przez niego działania na etapie przedprocesowym skutkowały przerwaniem biegu terminu przedawnienia na podstawie art. 819 § 4 k.c. Wyjaśnił, że przerwanie biegu terminu przedawnienia następuje na skutek jednej z okoliczności wskazanych w art. 123 k.c., a w rozpoznawanej sprawie – co było bezsporne - żadna z nich nie miała miejsca. Wobec wniesienia pozwu 18 września 2020 r. Sąd drugiej instancji uznał, że nastąpiło to po upływie terminu przedawnienia i w konsekwencji apelację powoda oddalił.

W skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu drugiej instancji powód zarzucił naruszenie art. 819 § 4 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 424¹ § 1 k.p.c. można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Postępowanie wszczynane skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia ma na celu wykazanie, że dane orzeczenie, które podlegało już badaniu i weryfikacji w ramach kontroli instancyjnej jest mimo to niezgodne z prawem (zob. wyrok SN z 29 maja 2024 r., II CNPP 27/22).

Oceny zasadności skargi Sąd Najwyższy dokonuje przy zastosowaniu autonomicznego pojęcia bezprawności, zgodnie z którym orzeczeniem niezgodnym z prawem w rozumieniu art. 424¹ k.p.c. w zw. z art. 417¹ § 2 k.c. jest orzeczenie niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawnej. Niezgodność z prawem musi zatem mieć charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty (zob. np. uchwała składu siedmiu sędziów SN z 15 października 2020 r., III PZP 4/20, OSNP 2021,

nr 5, poz. 48; wyroki SN: z 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05, OSNC 2007, nr 1, poz. 17; z 20 kwietnia 2011 r., I CNP 51/10; z 1 grudnia 2017 r., I CNP 7/17; z 7 czerwca 2023 r., II CNPP 38/22; z 16 listopada 2023 r., II CNPP 19/22).

Zgodnie z art. 123 § 1 k.c. bieg przedawnienia przerywa się: 1) przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia; 2) przez uznanie roszczenia przez osobę, przeciwko której roszczenie przysługuje. Nie każda czynność wierzyciela podjęta w celu dochodzenia, ustalenia, zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia powoduje przerwanie biegu przedawnienia. Czynność taka powinna być podjęta przed właściwym organem (zasada legalizmu). Przerwanie biegu przedawnienia następuje w wyniku aktywności uprawnionego w stosunku do zobowiązanego, a bieg przedawnienia przerywają określone czynności podjęte przez wierzyciela wobec dłużnika. W okresie przedawnienia uprawniony powinien przedsięwziąć stosowne czynności dla zachowania i zaspokojenia swojego roszczenia, a ustawodawca premiuje zachowania zmierzające w tym kierunku przerwą biegu przedawnienia. Wezwanie dłużnika do zapłaty nie powoduje przerwania biegu przedawnienia

Wyjątkowo, zgodnie z art. 819 § 4 k.c. bieg przedawnienia roszczenia o świadczenie ubezpieczyciela przerywa się także przez zgłoszenie ubezpieczycielowi tego roszczenia lub przez zgłoszenie zdarzenia objętego ubezpieczeniem. W takim przypadku bieg przedawnienia rozpoczyna się na nowo od dnia, w którym zgłaszający roszczenie lub zdarzenie otrzymał na piśmie oświadczenie ubezpieczyciela o przyznaniu lub odmowie świadczenia. Artykuł 819 § 4 k.c. rozszerza zatem w stosunku do art. 123 § 1 k.c. zakres czynności skutkujących przerwaniem biegu przedawnienia i obejmuje nim zgłoszenie ubezpieczycielowi roszczenia oraz zgłoszenie zdarzenia objętego ubezpieczeniem. Podyktowane jest to potrzebą ochrony słabszej strony, pokrzywdzonej zdarzeniem spowodowanym przez sprawcę objętego ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej. Usytuowanie przepisu określającego szczególną przyczynę przerwy biegu przedawnienia roszczenia kierowanego do zakładu ubezpieczeń po kompleksie przepisów normujących termin przedawnienia takich roszczeń (art. 819 § 1-3 k.c.)

wskazuje na to, że zawarte w nim postanowienie odnosi się do biegu wszystkich terminów określonych w tym przepisie, a nie tylko do terminu ogólnego z art. 819 § 1 k.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się przy tym, że art. 819 § 4 k.c. ma zastosowanie do wszystkich roszczeń określonych w art. 819 k.c., w tym także do roszczeń wymienionych w paragrafie 3, tj. roszczeń poszkodowanego do ubezpieczyciela o odszkodowanie lub zadośćuczynienie za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym lub wynikłą z niewykonania bądź nienależytego wykonania zobowiązania, za które odpowiada sprawca objęty ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej (zob. np. uchwała SN z 6 sierpnia 2020 r., III CZP 76/19, OSNC 2021, nr 1, poz. 2, i wyroki SN: z 9 sierpnia 2005 r., IV CK 157/05; z 21 maja 2009 r., V CSK 444/08; z 15 października 2009 r., I CSK 59/09; z 8 marca 2012 r., V CSK 165/11; z 20 listopada 2014 r., V CSK 5/14; z 12 maja 2021 r., IV CSKP 36/21; z 22 lutego 2023 r., II CSKP 735/22).

Należy zgodzić się ze skarżącym, że w sprawie zakończonej zaskarżonym wyrokiem Sądu Okręgowego doszło do rażącego naruszenia art. 819 § 4 k.c. Dokonana przez Sądy *meriti* wykładnia tego przepisu nie tylko nie znajduje bowiem uzasadnienia w jego brzmieniu, ale także nie uwzględnia utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego w tej materii.

W sytuacji, gdy z zaakceptowanych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego wynika, że pismem z 9 października 2019 r., a zatem przed upływem terminu przedawnienia, powód zgłosił pozwanemu żądanie zapłaty kwoty 30 000 zł zadośćuczynienia za śmierć siostry, przyjęcie, iż dochodzone przez powoda roszczenie jest przedawnione i w konsekwencji oddalenie jego apelacji, nastąpiło z rażącym naruszeniem art. 819 § 4 k.c. Skutkowało to koniecznością stwierdzenia przez Sąd Najwyższy, że zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego jest niezgodny z prawem.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 424¹¹ § 2 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

Maciej Kowalski

Małgorzata Manowska

Marcin Łochowski

(a.z.)

[r.g.]